רבי שמעון אומר אלא עשרה פרים. פר לכל שבט ושבט ופר לבית דין. **וטעמייהו דכולהו מפרש בגמרא: הורו בית דין ועשו שבעה שבטים או רובן.** של כל שבט ושבט ושבט דשבעה שבטים וכגון דהוי רובן של ישראל מביאין פר וכו' דברי רבי מאיר [דס"ל] ב"ד מביאין פר ולא עבור: **רבי יהודה אומר ז' שבטים אחטאו אלא אחטאו מביאין ז' פרים ואחר שבטים אחטאו אלא אחטאו מביאין פר פר על ידיהם.** כלומר פר לכל שבט ושבט. ואמר בגמרא [1] **דז' דקאמר ר' יהודה לאו דוקא דהוא הדין לשבט אחד שחטא על [פי] הוראת בית דין הגדול שהאמר שבטים אלא אחטאו מביאין פר לכל שבט ושבט פר ואילו דקאמר ר"מ ז' דאיהו בעי רובא ממש קא"ר יהודה נמי: וחכמים אומרים אין מביאים פר אלא על הוראת ב"ד הגדול.** אבל שבט אחד בהוראת בית דינו כשגגת מעשה דמי ומביאין כל אחד כשבה או שעירה: **עדים יאמרו.** היינו סנהדרין כלומר סנהדרין של ישראל דהיינו ב"ד הגדול: **גבי [2] ידעו שהורו ועשו מה שהורו.** כלומר הורו ב"ד שאבל מותר בבטול מקצת ועשו קהל על פיהן ואכלו שוגגין אבל דם דהוי כל בשגגת מעשה בלבד ומה שבטעו בהוראה ואמ"כ ידעו שהורו אלא כראוי אלא שטעו במה שהורו דאינם יודעים אם על האבל הורו או על הדם יכול יהו מחייבין פר לדיהו הוראה מעלית: **ת"ל ונודעה החטאת.** אשר חטאו עליה והקריבו כלומר לדיך שיודע החטאת שיחיו יודעין על מה הורו אם על האבל או על הדם: **ולא שידעו החוטאין.** אלא סגי בידיעה דחוטאין דאע"ג דעשו בהוראה דממה נפקא חד מייהו בהוראה הוה דהא אכלי לתרוייהו אבל ודם אם פ"ש פטורין דלריך שיבלר להם אותו חטא שעשו בהוראה: **חטאו שני שבטים מביאין ב' פרים.** והוא הדין דכי חטא שבט אחד שמביא פר אחד והא קמ"ל דאפי שבטים לא סגי להו בפר אחד: **נחייב על כל קהל וקהל.** דשבט אחד מיקרי קהל כדמפרש טעמא דקמן [3]: **מה הקהל האמור למעלה ב"ד עם הקהל.** דתרוייהו כתיב למעלה ב"ד עם קהל דכתיב [4] ונעלם דבר מעיני הקהל דהאי מעיני היינו ב"ד: **אף קהל האמור למטה.** והקריבו הקהל ב"ד עם הקהל. הכי דייק ר"מ מה קהל האמור למעלה ונעלם דבר מעיני הקהל כלומר הוראה טלויה היא בב"ד ולא בקהל דהא לא כתיב ונעלם מקהל אלא מעיני הקהל דמשמע מב"ד של קהל ולא מקהל אף קהל האמור למטה והקריבו הקהל בית דין ולא צבור: **מה נפשך.** דתנן במסכת כריתות בפ' ספק

רבי שמעון אומר י"ג פרים ובעבודת כוכבים שלשה עשר פרים וי"ג שעירים פר ושעיר לכל שבט ושבט פר ושעיר לב"ד הורו ב"ד ועשו ז' שבטים או רובן על פיהן מביאין פר ובעבודת כוכבים מביאין פר ושעיר דברי ר"מ [5] רבי יהודה אומר א"ז' שבטים שחטאו מביאין ז' פרים ושאר שבטים שלא חטאו מביאין על ידיהן פר [6] שאף אלו שלא חטאו מביאין ע"י חוטאין ר"ש אומר ח' פרים ובעבודת כוכבים ח' פרים וח' שעירים פר ושעיר לכל שבט ושבט פר ושעיר לב"ד הורו ב"ד של אחד מן השבטים ועשה אותו השבט על פיהן אותו שבט הוא חייב וכל שאר כל השבטים פטורין דברי רבי יהודה וחכמים אומרים [7] אין חייבין אלא על הוריות בית דין הגדול בלבד שנאמר [1] ואם כל עדת ישראל ישגו ולא עדת אותו שבט: **גבי' [8] ת"ר ידעו שהורו וטעו מה הורו יכול יהו חייבין ת"ל [2] ונודעה החטאת [9] ולא שיודעו החוטאין אשר חטאו חטאו שני שבטים מביאין שני פרים חטאו שלשה מביאין שלשה או אינו אומר אלא חטאו שני יחידים מביאין שני פרים חטאו ג' מביאין ג' ת"ל הקהל הקהל חייב וכל קהל וקהל חייב כיצד חטאו שני שבטים מביאין שני פרים חטאו ז' מביאין ז' ושאר שבטים שלא חטאו מביאין על ידיהן פר פר שאפילו אלו שלא חטאו מביאין ע"י החוטאין לכך נאמר קהל לחייב על כל קהל וקהל דברי רבי יהודה ר"ש אומר ז' שבטים שחטאו מביאין ז' פרים ובית דין מביאין על ידיהן פר שנאמר למטה קהל ונאמר למעלה קהל מה קהל האמור למעלה ב"ד עם הקהל אף קהל האמור למטה ב"ד עם הקהל רבי מאיר אומר ז' שבטים שחטאו ב"ד מביאין על ידיהם פר והן פטורין נאמר קהל למטה ונאמר קהל למעלה מה קהל האמור למעלה ב"ד ולא צבור אף קהל האמור למטה ב"ד ולא צבור [10] רבי שמעון בן אלעזר אומר משמן [11] חטאו ששה שבטים והם רובו של קהל או ז' אע"פ שאינו רובו של קהל מביאין פר**

אמר מר ונודעה החטאת ולא שיודעו החוטאין מאן תנא אמר רב יהודה אמר רב ואיתימא רבא דלא כרבי אליעזר [12] דתנן [13] אמר ר' אליעזר מה נפשך אם חלב אכל חייב נותר אכל חייב רב אשי אמר אפילו תימא רבי אליעזר שאני הכא דכתיב [2] אשר חטאו עליה התם נמי הכתי' [3] אשר חטא בה ההוא מיבעי ליה [14] פרט למתעסק מ"ט דר' יהודה קסבר ארבעה קהלי כתיבי קהל הקהל קהל הקהל חד לחייב על כל קהל וקהל וחד [15] להוראה תלויה בב"ד ומעשה תלוי בקהל וחד לגרירה וחד לשבט שעשה בהוראת ב"ד ור"ש תלתא קהלי כתיבי הקהל קהל הקהל מעיני הקהל אורחיה דקרא הוא כדאמרי אינשי מעיני דפליגא חד לחייב על כל קהל וקהל ותרי אחריני נאמר למטה קהל ונאמר למעלה קהל מה להלן ב"ד עם הקהל אף כאן ב"ד עם הקהל אף [16] ור"מ קהל הקהל לא דריש הלכך תרי קהלי כתיבי מיבעי ליה לנאמר למטה קהל ונאמר למעלה קהל מה להלן ב"ד לא צבור אף כאן ב"ד ולא צבור ורשב"א מ"ט כתי' [4] והיה אם מעיני העדה אלמא מיעוטא דכתי' מעיני וכתי' [5] כי לכל העם בשגגה למימרא דרובא אין מיעוטא לא הא כיצד עשו ו' והן רובו של קהל או ז' אע"פ שאינן רובו של קהל חייבין ורבי

תוספות

אם חלב אכל חייב כו'. תימה מי דמי התם דין בלחב דין בנותר מד קרבן הוא לאכל הכא דקרבן דעבודת כוכבים אינו שום לאכלב. וי"ל דה"ק ידעי דלא מיירי אלא בענייניה שקרבנם שום בענין אלב דם ודם לדפרש"י: ורש"ש הלתא קהלי כתיבי כו'. יש פפרים דגרסי תרי קהל כתיבי וכן נראה וכעי לגירסה דמד קהל כוליה קרא לאורחיה דקרא ומד קהל הרלינן קהל הקהל והיינו תרי קהל. ולר' מאיר מד קהל כוליה לאורחיה דקרא ומיניה נמי אמענין דאמיר בנית דין ולא בלבור ומד קהל לא ג"ש ולפי הגירסא הכתוב בספרים בעי לגימר דתרוייהו אתו לג"ש ולא בהילת. מיהו אפשר דתלמודא בעי לגימר לרבי

חטאו לכל מלב (דף יט.) מלב ונותר לפניו ואכל את אחד מהם ואינו יודע איזה מהן אכל רבי אליעזר מחייב חטאת ורבי יהושע פוטר ותניא אמר רבי אליעזר מה נפשך אם חלב אכל חייב אם נותר אכל חייב אמר לו רבי יהושע הרי הוא אומר אשר חטא בה עד שיודע לו במאי חטא הכא נמי אם בשביל שיודע לו אי לר' אליעזר מה נפשך אם חלב אכלו בהוראה מביאין פר ואם לא אכלו בהוראה מביאין פר וחייבין ממ"ל: **אפי' אימא רבי אליעזר ושאני הכא דכתיב ונודעה החטאת אשר חטאו עליה והקריבו.** דמשמע שידע להם החטאת שחטאו עליו ע"פ בית דין: **הכא נמי הא כתיב אשר חטא בה.** דמשמע עד שיודע לו במה חטא: **כה.** (פרט למתעסק דבה) משמע דמתכוין לעשות החטאת פרט למתעסק בשגגת כגון שנתכוין להגביה את התלוש וחתך את המחובר דפטור אבל מתעסק בחלבי' ובעבודת כוכבים ח' פרים וח' שעירים פר ושעיר לכל שבט ושבט פר ושעיר לב"ד הורו ב"ד של אחד מן השבטים ועשה אותו השבט על פיהן אותו שבט הוא חייב ושאר כל השבטים פטורין דברי רבי יהודה וחכמים אומרים [7] אין חייבין אלא על הוריות בית דין הגדול בלבד שנאמר [1] ואם כל עדת ישראל ישגו ולא עדת אותו שבט: **גבי' [8] ת"ר ידעו שהורו וטעו מה הורו יכול יהו חייבין ת"ל [2] ונודעה החטאת [9] ולא שיודעו החוטאין אשר חטאו חטאו שני שבטים מביאין שני פרים חטאו שלשה מביאין שלשה או אינו אומר אלא חטאו שני יחידים מביאין שני פרים חטאו ג' מביאין ג' ת"ל הקהל הקהל חייב וכל קהל וקהל חייב כיצד חטאו שני שבטים מביאין שני פרים חטאו ז' מביאין ז' ושאר שבטים שלא חטאו מביאין על ידיהן פר פר שאפילו אלו שלא חטאו מביאין ע"י החוטאין לכך נאמר קהל לחייב על כל קהל וקהל דברי רבי יהודה ר"ש אומר ז' שבטים שחטאו מביאין ז' פרים ובית דין מביאין על ידיהן פר שנאמר למטה קהל ונאמר למעלה קהל מה קהל האמור למעלה ב"ד עם הקהל אף קהל האמור למטה ב"ד עם הקהל רבי מאיר אומר ז' שבטים שחטאו ב"ד מביאין על ידיהם פר והן פטורין נאמר קהל למטה ונאמר קהל למעלה מה קהל האמור למעלה ב"ד ולא צבור אף קהל האמור למטה ב"ד ולא צבור [10] רבי שמעון בן אלעזר אומר משמן [11] חטאו ששה שבטים והם רובו של קהל או ז' אע"פ שאינו רובו של קהל מביאין פר**

אמר מר ונודעה החטאת ולא שיודעו החוטאין מאן תנא אמר רב יהודה אמר רב ואיתימא רבא דלא כרבי אליעזר [12] דתנן [13] אמר ר' אליעזר מה נפשך אם חלב אכל חייב נותר אכל חייב רב אשי אמר אפילו תימא רבי אליעזר שאני הכא דכתיב [2] אשר חטאו עליה התם נמי הכתי' [3] אשר חטא בה ההוא מיבעי ליה [14] פרט למתעסק מ"ט דר' יהודה קסבר ארבעה קהלי כתיבי קהל הקהל קהל הקהל חד לחייב על כל קהל וקהל וחד [15] להוראה תלויה בב"ד ומעשה תלוי בקהל וחד לגרירה וחד לשבט שעשה בהוראת ב"ד ור"ש תלתא קהלי כתיבי הקהל קהל הקהל מעיני הקהל אורחיה דקרא הוא כדאמרי אינשי מעיני דפליגא חד לחייב על כל קהל וקהל ותרי אחריני נאמר למטה קהל ונאמר למעלה קהל מה להלן ב"ד עם הקהל אף כאן ב"ד עם הקהל אף [16] ור"מ קהל הקהל לא דריש הלכך תרי קהלי כתיבי מיבעי ליה לנאמר למטה קהל ונאמר למעלה קהל מה להלן ב"ד לא צבור אף כאן ב"ד ולא צבור ורשב"א מ"ט כתי' [4] והיה אם מעיני העדה אלמא מיעוטא דכתי' מעיני וכתי' [5] כי לכל העם בשגגה למימרא דרובא אין מיעוטא לא הא כיצד עשו ו' והן רובו של קהל או ז' אע"פ שאינן רובו של קהל חייבין ורבי

תוספות

שמעון דקהל האמור למעלה הוא בית דין עם הצבור ואי לא כתיב הכא ר"ש דקהל למטה הייינו צבור ולא בית דין ולרבי מאיר משמע מיפכא. וע"ק אלמא דרבי שמעון לימא ד' קהל כתיבי ומייתר ליה חד קהל למעשה תלוי בקהל ולא הוה צריך לאהדורי אקרא אחריתא. מיהו ליכא למפרך לר"מ לדרוש ג' קהל כדרבי שמעון למדרש מעשה תלוי בקהל כיון דאית ליה ג"ש דקהל בבית דין אמור אי"כ נא מצי למילף מעשה מעשה תלוי בקהל דהא לגבי אמר בהוראה אין בבית דין אמור אי"כ נא ע"כ מי אלמד מעשה תלוי בקהל אי"כ דבלבור מיירי ולר"מ לא ס"ל הכי דבלבור מיירי:

החזיק בדרך איכא בינייהו פי' לעולם שני ליה (מאי הואי) [מיהו] כי האי גוונא איכא בינייהו כגון שנודע לצבור בשעה שהיה הוא מתקן הליכתו לעיר אחרת והתחיל ללכת לבן עזאי חייב דהא איתא במתא לר"ע פטור דהא החזיק בדרך. ס"א מר סבר מדהוהה במתא איבעי ליה לשיולי ומר סבר מטרד טריד: **מתני'** הורו ב"ד לעקור את כל הגוף כו': ת"ר בסיפרא ונעלם דבר ולא שתתעלם כל כל המצוה. אמרו אין נדה בתורה אין שבת בתורה אין עבודת כוכבים בתורה יכול יהו חייבין ת"ל ונעלם דבר ולא שתתעלם כל המצוה. הורו לבטל מקצת כו'. אמר מר יכול יהו פטורין ת"ל ונעלם דבר ולא כל הגוף. אי בקיום (מצות) [מקצת] וביטול מקצת פטור' ובעקירת כל הגוף פטור' אלא במאי בא מחייב. פי' כיון דנסיב קרא מרישא לפוטרו על עקירת כל הגוף לא סליקתו אדעתן למימר דפטירי על ביטול מקצת דא"כ על מה אמר הכתוב והקריבו הקהל ובעל כרחם מחייבי ומאי אצטריך ליתני יכול יהו פטורין ופרקינן תנא הכי קא קשיא אימא איפכא דבר כולה מילתא משמע. ת"ל ונעלם דבר. מאי משמע דנעלם דבר ביטול מקצת הוא. אמר עולא קרי ביה ונעלם מדבר חזקיה אמר מהאי נמי משמע דבמקצת מיירי דכתיב אחת מכל מצות ה' מכל ולא כל ואקשינן מצות תרתי משמע ואכתי כתיב מכל דלא תימא כולהון מצות בעינן דנעקור אמר רב נחמן בר יצחק מצות כתיב דמשמע אחת. רב אשי

מ) ב"ב ס' מיי' פי"ט מהל' שגגות הלכה ח סמג עשין רין:
מא א מיי' שם הל' ה ופי"א שם הלכה ח סמג שם:
מב ד מיי' שם פי"ד הלכה ד סמג שם:
מג ה מיי' שם פי"ב הלכה ח ופרק י"ג הלכה ב סמג שם:

רבינו חננאל

פי' כן נמי זה היחיד עשה. ואיכא למימר מזיד ואיכא למימר שוגג הלכך מייתי אשם תלוי (שייך לדף ד ע"א) ולא מבעיא למאן דאמר צבור מייתי הפר דהא מפרסמא מלתא ואיכא למימר בדעת עצמו תלה דחייב. דתניא בתוספתא (פ"א) יחיד שעשה בהוראיית עצמו חייב שנאמר והנפש אשר תעשה וגו' אלא אפילו למאן דאמר ב"ד מייתו קרוב לחובה הוא דאי שאיל הוו אמרי ליה: א"ר יוסי בר אבין ואי תימא ר' יוסי בר זבידא משל דסומכוס למה הוא דומה לאדם שהביא כפרתו בין השמשות ספק ביום נתכפר לו ספק בלילה נתכפר לו דפטור מאשם תלוי פי' קי"ל דכל הקרבנות אינן כשרים אלא ביום דכתי' בפרשת צו את אהרן ביום צוותו את בני ישראל להקריב וגו' ותניא בסיפרא ביום צוותו למדנו לכל הקרבנות שאינן כשרין אלא ביום והשתא אם נזרק דם חטאתו בין השמשות ואיסתפקא ליה אי הוות שהות ריום הוה אי לא ולילה הוה לא מייתו תו אי אותו חטא שהביא עליו כפרתו אשם תלוי דכתנים זרדיון הן בהו ובחזקת מתכפר קאי [6] ואי קשיא ליה דיכי אפשר דריקת דם בין השמשות והא תמיד בין הערבים קרב. ומפרש בפסחים בתחלת פ' תמיד נשחט אין לך דבר שמתעכב אחר תמיד של בין הערבים אלא קטורת ונרות ופסח ומחוסר כפורים בערבי פסחים שטובל ואוכל פסחו. ר' ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקה אומר אף מחוסר כפורים בשאר ימות השנה שטובל ואוכל בקדשים לערב משכחת לה דער ועבד. אי נמי משכחת לה כגון שקדם הקטרת אימוריך לזריקת דמו דבר האי גוונא כשר. [6] ר' ג' ד' ש' דלא עברה חצות לילה. כדגרסינן בשחיטת קדשים פרק המזבח מקדש (דף פז) אמר עולא אימורי קדשים קלים שהגלן לפני זריקת דמים אם עלו לא ירדו נעשו לחמו של מזבח אמר רב זירא אף אנן נמי תנינא ונשפך דמה. ומה התם שאם בא לזרוק אין לו מה לזרוק לא תרד. הכא דאם בא לזרוק זורק לא כ"ש. תרגומה אקדישי קדשים דאלמא פשיטא להו דקדשי קדשים כי האי גוונא אם עלו לא ירדו וסיפא אסיקנא הא דעולא דפשיט ר' יוחנן כוותיה [6] ולא מיבעיא למאן דאמר ב"ד מייתי דצנינא מלתא דוודאי פטור אלא אפי' למאן דאמר צבור מייתי ליכא עלה צד חובה דלא אתרמי ליה אינש לשיוליה ולית הלכתא אפי' כחד מתניי' דמתניתין ולא דבריתא. אלא הלכתא כר' מאיר לחודיה דאמר שמואל לעיל אבל חכ"א יחיד שעשה בהוריית ב"ד חייב. אמר ברוך ראינו מי שפירש [7] דאע"פ שהוקרב אחר תמיד של בין הערבים אין בו שום פסול. דהכי אמרינן בפרק תמיד נשחט דאתי עשה דפסח דאכילת קדשים ודחי עשה דהשלמה. והאי טעמא שיבושא הוא דתנך כפרות דשריגהו רבנן למקרב בתר תמיד הני מילי כפרות דטמאים כגון מצורעים וזבין דמעכבים מלמיכל קדשים כדתנן (פס"ד דנגעים) הביא כפרתו אוכל בקדשים ותנן נמי בתחלת כלים מחוסר כפורים אסור בקדשים אבל כפרות חטאים כגון שגגת שבת ערשות וחלבים דלא מעכבי אכילת קדשים לא קרבי בתר תמיד. ומה שהראונו מן השמים כתבנוהו. בין תבין: **פ"סקא** איזהו ספק כו'. אקשינן וכן עזאי לא שני ליה בין יושב בביתו לבין שהוא במדינת הים ופרקינן

מ) עי' נתוס' כאן ד"ה סבניא. ג) נראה דל"ל כי האי גוונא כפר לגמור הסקטרה ואפי' לאחר קרבת התמיד כל זמן דלא סיים מ"מ למטה אמר כתוב כו'. ד) כ"ה גרס"ר ועי' רש"ש.

מ) כ"ה ב"כ בפר"ש אבל בגירסא שלנו מבואר בפרש"י. ג) עי' גמ' שם וכמ"כ.

מסורת אור השלם

1. ואם כל עדת ישראל ישגו ונעלם דבר מעיני הקהל ועשו אחת מכל מצות יי אשר לא תעשינה ואשמו: ויקרא ד יג
2. ונודעה החטאת אשר חטאו עליה והקריבו הקהל פר בן בקר לחטאת והביאו אתו לפני אהל מועד: ויקרא ד יד
3. או הודע אליו חטאתו אשר חטא בה והביא את קרבנו צעיר עזים זכר תמים: ויקרא ד כג
4. והיה אם מעיני העדה נעשתה לשגגה ועשו כל העדה פר בן בקר אחד לעלה לריח ניחוח ליי ומנחתו ונסכו כמשפט ושעיר עזים אחד לחטאת: במדבר טו כד
5. ונסלח לכל עדת בני ישראל ולגר הגר בתוכם כי לכל העם בשגגה: במדבר טו כו

מוסף רש"י

ז' **שבטים שחטאו.** דהוו רוב שבטים מביאים שבעה פרים, דקסבר ר' יהודה דשבט אחד מיקרי קהל ולן מביאין ולא ב"ד (לעיל ג.). **מה נפשך.** מפנס היא בכריתות (יט.) חלב ונותר לפניו אכל אחד מהן בשוגג ואינו יודע אחד מהן, ושבע ויום"כ עשה מלאכה באחד מהן ואינו יודע באחד מהן, אשמו נדה ואשמו עמו בנים, שגג באחת מהן ואינו יודע באחו מהן, כ"ש מחייב חטאת כ' יהושע פוטר, אמר ר"ש ממה נפשך כו' (שבועות יח:). **להוראה תלויה בב"ד.** דכתיב ונעלם דבר, דהייט שהורו לעבור, מעיני הקהל דהייט ב"ד (לעיל ג.).

תוספות הרא"ש

ת"ר ידעו ב"ד שהורו ושכחו מהו הורו. פי' נודע להם לב"ד שהורו (ב"ד) בטעות אלא ששכחו במה הוא אם בחלב אם בדם והצבור אכלו שניהם אחד בהוראת ב"ד ואחד מדעתם אע"פ שממה נפשך אכלו בהוראת ב"ד דבר שזדונו כרת פטורין דכתיב ונודעה החטאת אשר חטאו עליה שנודע חטא אשר חטאו הצבור ע"פ ב"ד. (שאם) [ואם] הורו ב"ד שחלב הקיבה מותר והצבור אכלו חלב ואינם יודעים אם היה חלב הקיבה או חלב אחר יראה שהצבור מביאין כל א' מהם אשם תלוי כי ספק חלב הקיבה כספק שומן הוא להם כיון שהתירוהו ב"ד ואם חזרו ב"ד ונודע להם שחלב הקיבה אכלו יביאו פר ואם חלב אחר אכלו יביאו כל א' כשבה או שעירה: **או** אינו אלא חטאו ב' יחידים מביאין שני פרים ג' מביאין ג' ויחיד שעשה בהוראת ב"ד פטור אבל ב' חייבין להביא כל אחד פר: הא כיצד חטאו שני שבטים מביאין ב' פרים וה"ה שבט א' מביא פר אלא אגב דתנא שני יחידים תנא נמי ב' שבטים והדר תנא ד' שבטים דאע"ג דאיכא רוב שבטים ורוב גברי דסד"א כחד קהל דמי ותסבי ליה בפר א' אפילו הכי מביא כל שבט ושבט פר: חד לחייב על כל קהל וקהל. לאשמעי' דשבט אחד אקרי קהל ומכילא שמעי' אבל יחידי לא וחד למעשה תלוי בקהל והוראה תלוי' בב"ד כדדיש ליה (לעיל דף ג.) מהקהל ועשו (דאי) [דהאי] הקהל אפנויי מופני דלכתר קרא מעיניהם ועשו הקהל למה לי למסמוך מעשה בקהל והוראה תלויה בבית דין מדסמוך ונעלם דבר למעיני: ה"ג רש"י ור"ש תלתא קהל כתיבי קהל הקהל ותרי לג"ש ובכל ספרי ספרד כתוב ור"ש תרי קהל כתיבי חד לחייב על כל קהל וקהל וחד לבית דין כי היכי דצבור מייתי כ' נמי מייתי מעיני הקהל לא משמע ליה כו' (ולא גרס) [ולגירסא] זו לא דריש ה"א דתרוייהו הקהל ואינה מושרת גירסא זו דהא בברייתא דלעיל ליף ר"ש הא דב"ד מייתי מתרי קהל מג"ש וגם משמע דדוקא ה"א דמעיני הקהל לא דריש כדאמרי אינשי מעיני דפליגא: ורבי שמעון בן אלעזר מאי טעמא כתיב והיה אם מעיני העדה [6] נעשתה לשגגה אפי' מיעוטא. פי' רש"י ז"ל דמעיני משמע קצת עיני ולא כל עיני. והקשה הרמ"ה ז"ל אם מ"מ דמעיני קדרש אמאי דייק מעיני דכתי' גבי ע"ז דלא איירי בה [ה"ל] למילף ממעיני הקהל דכתיב בשאר מצות דאיירי בה ותו הא מעיני העדה בב"ד הוא דכתיב וגבי הוראת ב"ד (ותו) ואגן אמיעוטא דקהל קא מהדרי לענין מעשה ולא אמיעוטא דב"ד דלענין הוראה ועוד הא בהדיא אמרינן בסמוך דהאי מיעוט מנעשתה לשגגה לחוד הוא דדייקי לה מדקאמרינן ובריהכי דאי אשמעינן נעשתה לשגגה הוה אמרינן אפילו מיעוטא ולא מצית למימר דמקרא מעיני העדה דכתיב קמא קא דייק דהא מעיני העדה בב"ד כתיב וא"כ משמע דקהל בהדי ב' דינא ואגן דיליקינן מיניה דלבר מבי דינא הא מדקאמר אי אשמעינן כי לכל העם הו"א רובא בהדי ב' דינא קמ"ל נעשתה לשגגה אלא ודאי ממ"מ מעיני לא משמע מיעוט אלא כענין שנאמר (איוב כח) ונעלמה מעיני כל חי וכדכתיב (ויקרא ה) ונעלם ממנו אלא דריש מפשטיה דכתיב נעשתה לשגגה דמשמע נעשתה ואפילו מיעוטא והדר כתיב כי לכל העם בשגגה דמשמע רובא. וי"ל דלא קשיא מידי דהא מעיני העדה דכתיב [בע"ד] לא דריש ליה הוראת ב"ד דהא לקמן רפ"ב תנינן אין חייבין אלא על העלם דבר עם שגגת מעשה ומפרש לקמן במגרא ע"ז דכתניא יכול יהא חייבין על שגגת מעשה שלה ת"ל מעיני מעיני לג"ש נאמר להלן מעיני ונאמר כאן מעיני [3] מה להלן בב"ד אף כאן בב"ד ומה להלן הע"ד עם שגגת מעשה אף כאן העלם דבר עם שגגת מעשה אלמא עיני העדה דכתי' בע"ד לא אב"ד קאי מדלא כתיב ביה ונעלם אלא מעיני העדה אנעשתה לשגגה קאי ותו לא מידי: